

KIS-583 – Br. germanekaat

(RLN da GE – 29 05 98)

Fellout a ra din distreiñ war ur c'hraf eus da lizher da RAH eus an 11 05. Da dreiñ “*germanisation de l'Europe centrale*” e kinnigez “*germanekaat Kreizeuropa*”. P'edon o skrivañ va fennadoù war *Emsav* a-zivout an Trede Republik, hor boa kevareizhet te ha me war droidigezh Gl. *germanisation* e degouezh Elzas-Loren etre 1871 ha 1914 ha dibabet hor boa Br. *alamanadur*, dre ma ne oa ket Alamaned an 19^t kantved evelkent ar C'hermaned eus an Henved. An Alamaned ne glaskent ket a-benn ar fin kement-se ober da Elzasiz-Loreniz kemman yezh, rak teodyezhoù germanek a gomze ar re-mañ endeo, met kentoc'h o lakaat da dreiñ kein d'an istoregezh c'hall ha da emgevanekaat en un doare klok ouzh ar vloc'henn alaman. Un afer a vloc'henn e oa kalz muioc'h eget un afer a yezh ; divizet hor boa envel Br. *aostrianadur* al leviadurezh heñvelek a rene an Aostrianed er mare-se ivez en o impalaeriezh e-keñver ar poblañsoù arallgenel (luzietoc'h e oa avat an traoù evit an Aostrianed dre ma ne oa ket ar brasniver gant an alamanegerion en o impalaeriezh).

Anzav a ran ez on bet un tammig souezhet war an taol gant da arver eus *germanekaat*. Met goude holl ez eus bet gant leviadurezh HITLER doareoù a oa disheñvel krenn diouzh re leviadurezh BISMARCK pe hini an impalaered aostrian hag a c'hallfe katreizhañ implij an termen *germanekaat*. Evit an nazied, e talvez *germaniser* Kreizeuropa da gentañ dispeuziñ an elfennoù anindezeuropat, Yuzevion ha Tziganed, d'an eil lakaat an Indezeuropiz analamaneger da zilezel o yezh c'henidik ha da zarbenn yezh an drec'herion. Dav eo degas e kont ivez an embreg renet d'an ampoent evit skarzhañ ur bern gerioù a orin latin diouzh an alamaneg ha da erlec'hiañ outo gerioù all a orin germanek glez. Tra ma talc'he BISMARCK hag an impalaered aostrian o riezoù ketep er sevenadurezh europat, e troe HITLER kein da houmañ. Setu perak e vefen a-du evit komz er c'hemperzh-se eus *germanekaat* e kement ma strive ar stad alaman diouzh un tu da c'hourlakaat un alamaneg adc'hermanekaat ouzh an holl boblañsoù indezeuropat eus Kreizeuropa ha dre ma rene diouzh un tu all seurt leviadurezh er-maez eus pep damant d'ar sevenadurezh europat ha zoken a-enep dezhi.

(GE da RLN – 02 06 98)

Araozout en doa Alan AR BERR pellgomzet din a-zivout an arver a'm eus graet eus Br. *germanekaad*. Kompren a rae ar verb-se evel "(lakaat da z-) degemer ar germaneg da yezh". Respont a ris dezhañ edo ar gwir gantañ, nemet e c'hell bezañ sterioù all. Rak kemplezh eo orinoù hag arverioù Br. *-eg*, *-ek*. Ne venegin amañ nemet ar furmoù a sell ouzh ar poent en argraf.

Orinoù :

a) *-eg* (*-ek*) < Pd. **-ika#*, hBr. *-ec*, Kb. *-eg*, a gaver en anvioù ar yezhoù etre re all (e kembraeg ez eo benel peurliesañ) ;

b) *-ek* (*-eg*) < Pd. **-a#ko-*, hBr. *-oc*, Kb. *-og*, a gaver e *denek*, *marc'heg*, h.a. (sl. VBEG 342).

Arverioù :

a) al lostger *-eg* (*-ek*) en anvioù yezhoù zo bet deveret e rezh pennanvioù : *-eger*, *-egerezh*, *-egour*, *-egouriezh*, h.a., e rezh verboù : *-egañ*, *-ekaad* ;

An termenoù brezhonek zo bet savet gant yezhourion an 20^t kantved, e se en o deus ur ster resis ha reizhiadek. Mar keñverier gant ar c'hembraeg e kaver diforc'hioù :

Cymraeg b. (g.), *the Welsh language* ; aa. *Welsh (in language)* ; *pertaining to the Welsh or to Wales* ;

Cymreig aa. *Welsh, pertaining to Wales or to the Welsh* ; *pertaining to the Welsh language* ;

Cymreigio, **Cymreigu**, *to translate into Welsh* ; *make Welsh or more Welsh-like, Wallicize* ;

Cymreig(i)ol, **Cymraegol**, *Welsh, characteristically Welsh* ; *Welsh (of language)* ;

Cymreig(i)wr, **Cymraegour**, *one versed or skilled in Welsh, Welsh scholar* ; *translator into Welsh* ; *Welshman or anyone able to speak and write Welsh* ; *Welsh-speaking Welshman*.

b) al lostger *-ek* (*-eg*) zo dezhañ lies durc'hadur ster. Unan anezho zo bet korvoet gant VALLEE, evel a ouzout, da verkañ an enlenadelezh (sl. KIS-093, La-05, p. 70) ha kevenebet ouzh al lostger *-el* o verkañ an daveadelezh.

Ar c'hembraeg ne anavez ket ar c'houblad kevenep-se : an adanvioù dre *-og* ha dre *-ol* zo pe heñvelster pe disheñvelaet o ster kuit a bep reizhiad :

daearog aa. *earthly, earthy, terrestrial* ; *landed, owning land* ;

daearol aa. *earthly, terrestrial, having the nature of earth, earthen ; subject to decay and death ; loving (or considering) the present life only, materialistic ; g. earthly man, dweller on earth ;*

dyn (deverad ebet dre **-og**) ;

dyn(i)ol aa. *human, mortal ; humane, humanitarian ; secular ; manly ; g. human being ;*

dyfr(i)og aa. *watery, watered, diluted ; aquatic ; blear ;*

dyfr(i)ol aa. *aquatic ; aqueous ; watery ; moist.*

Diwar ar reizhiad vrezhonek e c'hell *germanekaad* bezañ intentet a) (lakaat da z-) degemer ar germaneg da yezh ; b) (lakaat da z-) degemer doareoù (stuzegezh, speredegezh, h.a.) ar C'hermaned — hervez ar skouer roet e KIS-093, id., ibid. : “*Denekaad* a ra ar chas o vevañ gant an dud.” En degouezh, ez a dibab al lenner etrezek ar ster b), o vezañ ma reer *alamaneg* kentoc'h eget *germaneg* eus yezh an Alamaned. En enep, lavarout : *germanaad*, *alamanaad* a wiskfe ur ster disheñvel : dont da vezañ German, Alaman a genel pe a “ouenn”, pezh na oa ket an amkan. Sklaerius eo ar c'heñveriadur a rez etre leviadurezh BISMARCK ha hini HITLER¹.

Ur gudenn heñvel zo bet pleustret warni e KIS-410, La-09, p. 451 : *stlenneg* zo bet luniet diwar batrom *brezhoneg*, h.a. (sl. p. 450), ha koulskoude e teverer diwarnañ *stlennegezh* o serriñ an daoulagad war an diforc'h etre *-eg* (a) hag *-eg* (b).

¹ Dav menegiñ un hent all erbedet gant HITLER evit astenn ar riez alaman da Greiz- ha Reterouropa : “Un dlead n'hon eus ken : *germanekaad* an tiriad dre enbroañ Alamaned ha mont ouzh ar gentannezidi evel ouzh Krec'hin Ruz.”